

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกัน ในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ตาม พ.ร.บ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กล่าวถึง หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 10 การจัดการศึกษา ในการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้หรือ ไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาสต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิ และโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงและต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น (พ.ร.บ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 : 7) คนที่มีความผิดปกติหรือบกพร่องทางร่างกาย ทางสติปัญญา หรือทางจิตใจ ตามประเภทและหลักเกณฑ์ ที่กำหนดในกฎกระทรวง การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ หมายความว่า การเสริมสร้างสมรรถภาพหรือการเสริมสร้างความสามารถของคนพิการให้มีสภาพที่ดีขึ้น

ศูนย์การศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ได้ให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยได้ให้บริการฟื้นฟูด้านการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเพื่อให้เด็กพิเศษมีความพร้อมที่จะเข้าไปเรียนร่วมกับเด็กปกติต่อไป โดยให้บริการแบบไปกลับ สัปดาห์ละ 3 วัน คือ วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ และในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จากการจัดกิจกรรมของศูนย์การศึกษาพิเศษ นักเรียนที่มารับบริการเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กออทิสติก เด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา และเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

สำหรับลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ มีช่วงความสนใจสั้นสนใจในบทเรียนได้ไม่นาน เสียสมาธิง่ายมักจะหันเหความสนใจไปจากบทเรียน

เสมอ มีปัญหาในการหาความสัมพันธ์ ความเหมือนและการจำแนกความแตกต่างเช่นไม่สามารถบอกความเหมือนกันและความแตกต่างกันของรูปทรงเรขาคณิตได้มักมีปัญหาในด้านความจำเช่น มีปัญหาในการจำ เช่น จำสิ่งที่เรียนไปแล้วไม่ได้ มีปัญหาในการถ่ายโยงความรู้ เช่น ไม่สามารถนำความรู้ที่เรียนไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้ และมีปัญหาในการเรียนในสิ่งที่เป็นนามธรรม การสอนจึงควรเน้นสิ่งที่เป็นรูปธรรมเป็นสำคัญ ภาษาและการพูด เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีปัญหาในการพูดและภาษา เช่น พูดไม่ชัด รู้คำศัพท์จำนวนจำกัด เขียนประโยคไม่ถูกต้องเป็นต้นเนื่องจากเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้มีข้อจำกัดทางภาษา อาจเป็นผลให้มีปัญหาในการเรียนวิชาอื่นด้วย ซึ่งการเรียนเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ต้องใช้ความรู้ความเข้าใจทางภาษาเป็นส่วนประกอบสำคัญ (ผดุง อารยะวิญญู. 2539 : 44 – 46)

ดังนั้นการอ่านออกเขียนได้จึงเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ที่มีความสำคัญมาก เพราะการเรียนวิชาอื่น ๆ ต้องอาศัยการอ่านเป็นเครื่องมือในการเรียน ผู้ที่มีพื้นฐานในการอ่านดีย่อมสามารถนำไปเป็นเครื่องมือในการศึกษาหาความรู้ในสาขาวิชาการอื่นได้เป็นอย่างดี การอ่านจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อความสำเร็จของวิชาอื่น ๆ ถ้านักเรียนขาดทักษะการอ่าน คือ อ่านได้ช้า ขาดความเข้าใจ ไม่สามารถจำเรื่องที่อ่านได้ จะทำให้การเรียนวิชาต่าง ๆ ไม่ได้ผลการเรียนล้มเหลว เกิดความเบื่อหน่าย วิตกกังวล เกิดความท้อถอยไม่อยากเรียนต่อไป (สมพร วัฒนศิริ. 2538 : 2) การอ่านจึงมีความสำคัญกับทุกคนทุกเพศทุกวัย ทั้งด้านการศึกษาหาความรู้ การประกอบอาชีพและการหาความสนุกเพลิดเพลินจากการอ่าน ดังนั้นการอ่านจึงมีความสำคัญและให้ประโยชน์กับทุกคน เพราะช่วยพัฒนาสติปัญญา สามารถสร้างเสริมบุคลิกภาพและทำให้ประสบผลสำเร็จในการศึกษา (แสงเพชร เจริญราษฎร์. 2546 : 3)

สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542 : 5 – 10) ได้ทำการวิจัยในชั้นเรียน เรื่อง การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยใช้แบบฝึกอ่าน โดยแบบฝึกอ่านนั้นมีเนื้อหาเกี่ยวกับคำศัพท์และความหมายในบทเรียน และเป็นคำศัพท์ที่นักเรียนคุ้นเคยในชีวิตประจำวัน โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ อ่านจากของจริง บัตรคำ อ่านจากรูปภาพ บัตรคำ ให้จับคู่ของจริง – บัตรคำ และให้อ่านจากบัตรคำเนื้อหา แต่ละตอนมีชุดสัตว์เลี้ยงที่ฉันรัก ผลไม้ที่ฉันชอบ เครื่องแต่งกายของฉัน และอุปกรณ์การเรียนของฉัน เมื่อเสร็จสิ้นการใช้นวัตกรรมแบบฝึกอ่านแล้วไม่ได้แสดงว่ามีพัฒนาการด้าน ร่างกายว่าส่วนที่เป็นอยู่ คงเป็นไปตามปกติ แต่ด้านสติปัญญาสามารถอ่านคำได้จากที่เคยอ่าน ไม่ได้ ส่วนด้านสังคมนั้นนักเรียน

ติงที่ได้ดูรูปภาพในนวัตกรรมและชอบเรียนเป็นกลุ่มมากกว่าให้ครูสอนตัวต่อตัว ในการสอนภาษาไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสอนอ่านในนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มักมีปัญหาดังต่อไปนี้คือ อ่านคำง่าย ๆ ไม่ได้ อ่านออกเสียงผิด อ่านซ้ำ อ่านไม่ออก และจำคำไม่ได้ (ผดุง อารยะวิญญู, 2533 : 105)

ปัจจุบันการสอนภาษาไทยเปลี่ยนแนวคิดไปจากเดิม ไม่เน้นการอ่านเขียนได้เพียงอย่างเดียว แต่จะเน้นการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ และใช้ภาษาในการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตและปัญหาของสังคม เน้นการสอนภาษาในฐานะเครื่องมือของการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถนำความรู้มาใช้พัฒนาตนเองได้ (หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี พุทธศักราช 2546 (ปรับปรุง) พุทธศักราช 2548 : บทนำ) ดังนั้นภาษาไทยจึงเป็นวิชาทักษะที่ต้องใช้การฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การอ่าน และการฟังซึ่งเป็นทักษะของการรับรู้เรื่องราวความรู้และประสบการณ์ ส่วนการพูดและการเขียนเป็นทักษะของการแสดงออกด้วยการแสดงความคิดเห็น ว่ามีความรู้และประสบการณ์ (โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ, 2548 : 6) ภาษาไทยจึงมีบทบาทที่สำคัญกับวิถีชีวิตของคนไทย เพราะใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารระหว่างคนไทยทั้งชาติ เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดวัฒนธรรม ความรู้ ความคิด ซึ่งคนไทยทุกคนจำเป็นต้องเรียนรู้เพื่อให้มีความเข้าใจ และสามารถใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพสูงสุด (กองทัพ เคลือบพลิชกุล, 2542 : 6) หนังสือเรียนภาษาไทยในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้กล่าวถึงการสอนภาษาไทยที่จะช่วยสร้างประสบการณ์พื้นฐานด้านการอ่านนั้นควรควรให้นักเรียนดูภาพในหนังสือเรียน พูดคำที่เกี่ยวกับภาพ แล้วอ่านคำหรือประโยคจากภาพ สนทนาเกี่ยวกับภาพ เพื่อให้รู้ความหมายและคำตามภาพ ในการเรียนรู้ภาษาของเด็ก

ดังนั้นสื่อการเรียนการสอนจึงเป็นหัวใจสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยสื่อการสอนจะทำหน้าที่เป็นตัวกลางนำความรู้หรือประสบการณ์จากผู้ส่ง คือครูไปยังผู้เรียนให้บรรลุจุดมุ่งหมาย การใช้สื่อการสอนจะช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนได้เร็วขึ้น เพราะการเรียนการสอนจะเกิดขึ้นได้ยาก หรืออาจไม่เกิดขึ้นเลยถ้าปราศจากสื่อการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอนจึงเป็นสิ่งสำคัญ กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพราะสื่อการเรียนการสอนจะช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ได้เร็วขึ้นใน

เนื้อหาวิชาที่ครูจัดให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ตรงเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ในปัจจุบันเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ไม่สามารถอ่านฉลากอาหารภาษาไทยที่มีวางจำหน่ายในศูนย์การศึกษาพิเศษได้ จึงไม่สามารถบอกชื่ออาหารที่ตนต้องการจะซื้อได้ ทำให้มีปัญหาด้านการสื่อสารระหว่างเด็กและผู้จำหน่าย ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นครูผู้สอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้จึงมีความสนใจที่จะพัฒนาการอ่านคำ โดยใช้สื่อฉลากอาหารสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ เพื่อให้เด็กสามารถอ่านภาษาไทย และนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันในสังคมอย่างมีความสุขสืบไป และเป็นแนวทางให้ครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ นำไปปรับประยุกต์ใช้ในการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการอ่านภาษาไทย โดยใช้สื่อฉลากอาหารสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ในศูนย์การศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาพัฒนาการความสามารถในการอ่านภาษาไทยก่อนและหลังเรียน โดยใช้สื่อฉลากอาหารสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ในศูนย์การศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

สมมติฐานการวิจัย

1. เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ มีความสามารถในการอ่านภาษาไทย หลังเรียน โดยใช้สื่อฉลากอาหาร อยู่ในระดับดี
2. เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ มีความสามารถในการอ่านภาษาไทย หลังเรียน โดยใช้สื่อฉลากอาหาร สูงกว่าก่อนเรียน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ทฤษฎีเกี่ยวกับการสอนการอ่าน
ทฤษฎีการเรียนรู้จากการเลียนแบบ
ของ Albert Bandura
ทฤษฎีการเรียนรู้จากการฝึก ของ
Thorndike
ทฤษฎีการเสริมแรง ของ Skinner

การสอนอ่านภาษาไทยโดยใช้สื่อฉลากอาหาร
ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน
ขั้นที่ 2 ขั้นสอน โดยใช้แบบฝึกพัฒนา
การอ่าน ความสามารถในการอ่านคำ โดยใช้
สื่อฉลากอาหาร
ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป
ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล

ความสามารถในการอ่านภาษาไทย

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรในการศึกษาเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ มีระดับสติปัญญา 50 – 70 อายุระหว่าง 10 – 18 ปี ที่มารับบริการฟื้นฟูในศูนย์การศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำนวน 13 คน

4. เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ หมายถึง เด็กที่มีภาวะจำกัดในการปฏิบัติงาน และแสดงลักษณะมีความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ (IQ=50-70)

5. ศูนย์การศึกษาพิเศษ หมายถึง ศูนย์การศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เป็นหน่วยงานที่ให้บริการตามนโยบายของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เป็นศูนย์ฝึกประสบการณ์สำหรับนักศึกษา ไปแกวมการศึกษาพิเศษ และที่เรียนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องและให้บริการเด็กพิเศษทุกประเภท โดยลักษณะการให้บริการแบบไปกลับ แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษตั้งแต่แรกเกิดและให้บริการในพื้นที่ชุมชนในโครงการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ โดยชุมชน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ใน ศูนย์การศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม สามารถอ่านภาษาไทยได้และนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. เป็นแนวทางให้แก่ครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ สามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ในการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ต่อไป